

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Malcolm Lowry o la vida com a descripció de l'infern

PERFIL

MALCOLM LOWRY (1909-1957) VA DEDICAR TOTA UNA DÈCADA A 'SOTA EL VOLCÀ', NOVEL·LA QUE XAVIER PÀMIES HA TORNAT A TRADUIR AL CATALÀ. VA APARÈIXER EL 1947, I ÉS UNA DE LES NOVEL·LES DE CULTE DEL SEGLE XX

DAMIÀ ALOU

Ara que se'ns venen com a novel·les fulls enquadernats en què qualsevol que hagi patit abusos, violacions, mal-estars generals, sordesa, ceguesa, paràlisi física o mental ens relata la seva experiència en cru, l'aparició de la nova traducció de *Sota el volcà*, l'obra magna de Malcolm Lowry –una gran tasca de Xavier Pàmies–, a la qual va dedicar gairebé tota la seva vida, ens hauria de fer reflexionar sobre el fet que la literatura no pot ser mai una enumeració de fets i peripècies sense Forma, i que és la Forma el que fagocita, centrifuga, combina, desordena i deforma els fets vitals per convertir-los en una novel·la, no en una crònica, ni una

SOTA EL VOLCÀ
MALCOLM LOWRY
VIENA
TRADUCCIÓ DE
XAVIER PÀMIES
432 PÀG. / 27 €

confessió ni una autobiografia. Malcolm Lowry va tenir una vida bastant moguda. Es va educar a The Leys School, va començar a beure als 14 anys, va ser campió de golf júnior, es va negar a anar a la universitat contra els desitjos del seu pare i es va embarcar en un vaixell de càrrega als 18. Uns anys després aniria a la universitat, però sense entusiasme ni excel·lència. A Londres va conèixer Dylan Thomas i la seva primera dona, Jan Gabriel. El 1936, després d'una greu crisi alcohòlica, va ingressar al Hospital Psiquiàtric de Bellevue de Nova York. D'allà va passar a Mèxic, i després, ja amb la seva segona dona, Margerie Bonner, va portar una existència itinerant de beguda i treball incessant en la seva gran obra.

Una trilogia inacabada

Sota el volcà havia de formar part d'una trilogia que imitaria la *Divina Comèdia* de Dante Alighieri: hi hauria un Purgatori (*Lunar caustic*, editada per la vídua i publicada en castellà a Montesinos amb el títol de *Piedra infernal*), un Paradís (*In Ballast to the White Sea*) i un Infern, que seria *Sota el volcà*, l'única que va aconseguir acabar. Lowry començà a treballar-hi el 1935, a Mèxic, i no la va acabar fins al 1945. Després d'enviar-la a diversos editors, l'hi acceptaren Reynal & Hitchcock als Estats Units i Jonathan Cape a Anglaterra. Aquest últim amb un entusiasme bastant moderat, i en una carta a Lowry li demanà diverses revisions i supressions. I en aquell moment no sabia quin favor feia als lowryòfils amb aquelles pretensions, perquè l'autor –que ni de bon tros volia refer ni reconstruir la seva obra– li contestà amb una llarguíssima carta (més de quaranta pàgines a la traducció castellana de Tusquets, a

càrrec de Sergio Pitol) on analitza fil per randa, capítol a capítol i gairebé referència a referència, tot el complex univers de *Sota el volcà*.

Perquè la novel·la de Lowry no és només una ficció, amb un argument (poc), uns personatges (pocs) i una progressió dramàtica (més de la que sembla), sinó que és el destil·lat de tot, o gairebé tot, el que conté el cervell de Lowry: el pòsit d'una vida aventurera, errant, gens convencional, entre l'eufòria de l'alcohol i la depressió del postalcohol, on la beguda és una mística –“L'amor és l'única cosa que dóna sentit al nostre humil pas per la terra [...], però així és com bec: com si prenguéssim un sagrament etern”– i fins i tot una poètica: “¿Quina bellesa pot comparar-se a la d'una cantina a primera hora del matí?” Aquesta història sobre l'últim dia de la vida de l'excònsol britànic Geoffrey Firmin, varat a Cuernavaca, entre dos volcans que no paren de fumejar, absort en el seu propi infern d'autodestrucció, malenconia i desencís, avança amb la fermesa de la prosa i amb la intensitat de la poesia, marcada per tornades que se'ns van gravant a la memòria –“El transport de cadàvers es farà per exprés”; “¿Le gusta este jardín que es suyo?”.

Es un llibre que no se segueix per la trama, ni pels personatges –al cap i a la fi, els quatre principals (Geoffrey; Hugh, el seu germà; Yvonne, la seva dona, i el doctor Jacques Laruelle) no són sinó diferents aspectes del mateix Lowry–, sinó per la seva pura intensitat, per la lucidesa, per la visió tràgica de l'ésser humà, que, malgrat tot, busca fins al final una salvació, una redempció de l'ànima. ¿I qui ha conegut l'Infern (“Em té el cor robat. Friso per tornar-hi”, diu el cònsol), com no ha de creure en l'ànima? ♦♦

WIKIPEDIA

“EL LLIBRE NO SE SEGUEIX PER LA SEVA TRAMA NI PELS SEUS PERSONATGES, QUE NO SÓN SINÓ DIFERENTS ASPECTES DEL MATEIX AUTOR”

“Del bres al clot hi ha el pèndol”

VÍCTOR OBIOLS

Quan la poesia brolla, no hi ha res a dir, sinó passar-hi els ulls i escoltar-la per dins. Existeix, oh meravella! i ja és prou, i ja és tot. És com la música, quan camina i s'alça. S'admira, es gaudeix, es balla, es deixa que et transformi, i quan es fa el silenci, ressona, i te'n tornes cap a casa (la casa de tu mateix), fatigat i feliç, a somiar-ho tot per refer-ho en la selva onírica, que nodreix de vida la nostra vida psíquica. Això regala la poesia autèntica. És aquella facilitat del geni, que fa que “sembli” fàcil, però no ho és gens. És el

cas de Josep Porcar. I potser sí que podem assajar de dir alguna cosa, d'examinar-ne els contorns i mirar d'escatir com funciona per dins. O potser no. D'enllaminar el lector de la crònica perquè s'acosti a aquest magnet verbal. No gaire més. “Copsar un nèctar / demana el voler més ferit”, diríem que pot dir Emily Dickinson en la citació primera del *Nectari*, el seu nou llibre. I efectivament, hi sobrevola en tot el recull una passió ferida, feta de necessitat, que impulsa el poeta al seu dir oblic, pindàric, esquil·li, grandios. Són acurades i esplèndides les Edicions del Buc, que amb aquest en fa 7, i tot és bo (personalment, la sobrecoberta la

NECTARI
JOSEP PORCAR
EDICIONS DEL BUC
108 PÀG. / 15 €

trobo baldera), i que per molts anys, els de la Pobra de Farnals!

Les tres seccions de *Nectari* són clares. Amb la seva habilitat musicoescultòrica fascinant, Porcar inicia els compassos encaparrat amb el *mètron aríston* dels grecs, intuïnt que mesura i desmesura es necessiten i s'exhaureixen mútuament, i entre el jo i el tu hi ha un joc de mesures on ens hi va la vida, com el “a tot o res” de Riba.

La prosòdia oracular de Porcar continua amb unes antereres aforístiques que són com enigmàtiques caixetes de música, plenes d'ecos, brodades o brunyides, rotundes per la forma i l'harmonia. Amb noció tàctil i sonora dels mots, els posa,

els calibra i els embolcalla d'embruix, com un alquimista que domina l'estat tèrmic del llenguatge, que diria Maragall. Parentius? Tot Mallarmé hi és, però també March, i Estellés! Celan, Gamoneda, Nerval, i un doll d'imatge lorquià, exuberant, i finesa de línia moral, que aniria fins a Czeslaw Milosz. Traspasa els focs màgics de la llengua, els apama i els revifa a plaer. Són moltes coses: veu distinta, contracció sintàctica pròpia, puntuació, dicció límpida, tria lèxica, combinació de textures, imatgeria sempre eficaç, do metafòric... què més es pot demanar? Que no aturi el “poderós vaixell”. Per si algú no ho sabia, tennim aquí un poeta. ♦♦